Från Kallö Fångtorn till Stockholms Konungaborg.

Berättelse från Gustaf Vasas yngre dagar

—af—

LODBROK.

(Forts. från förra numret).

Så ljödo ropen. Icke en enda stämma höjdes till försvar för den fosterlandsälskande ynglingen. Icke en enda röst motsade dem, som påyrkade hans omedelbara dödande. Och det var för ett sådant folk, Gustafs hjärta ömmade. Det var sådana människor, han ville rädda från de utländska förtryckarnas ok.

Djup förtvifian bemäktigade sig ädlingens hjärta. Han sänkte hufvudet, förstummad af smärta, och hade icke ens en tanke på att sätta sig isäkerhet för det våld, hvarmed den lika ursinniga, som fåkunniga hopen hotade honom. Om han kvardröjde ännu några minuter på denna plats, skulle han vara förlorad. Men därpå tänkte han icke. Han förlamades af smärta emedan han såg, huru omöjligt det var att rädda fäderneslandet.

Sannolikt skulle han hafva ännu länge stått kvar och således fallit ett offer för sitt nit, om icke hans vän patern befunnit sig vid hans sida. Inhonestus hade, då ropen på Gustafs död började, trängt sig ända fram till Gustaf. Han fattade nu dennes hand och drog den viljelöse unge mannen med sig från hopen, hvars ursinne var så stort, att de icke ens märkte detta, förrän det var för sent, emedan såväl patern som ädlingen befunno sig i säkerhet inne i den närbelägna skogens sköte, där de uppsökte sina hästar och skyndade att bestiga dem samt på skogsvägar skynda från trakten.

Stor blef allmogens vrede, då de omsider märkte, att deras rof hade undkommit dem. Strökårer utskickades för att infånga dem och bud afgingo till alla i närheten boende fogdar med underrättelsen, att den unge man, på hvilkens hufvud kungen hade satt ett så högt pris, befunne sig i näjden. Det skulle varit ett underverk, om Gustaf Wasa lyckades rädda sig undan den hotande döden.

Emellertid redo Gustaf och den förträfflige lille patern framåt, så fort hästarne förmådde springa, och de häjdade icke deras fart, förrän en hel mil skiljde dem från platsen, där allmogen var församlad.

Slutligen förmådde icke hästarna längre fortsätta den skarpa ridten. Det blef nödvändigt att hvila. Djupt inne i skogen tillredde de ett läger.

Där sutto de nu länge tysta, sysselsatta hvar och en med sina egna djupa tankar. Den, som först bröt tystnaden, var munken. Han lade sin hand på den unge mannens skuldra och sade:

— Förtvifla icke min son! Ännu gifves hopp.

— Ack nej, min trogne vän, allt hopp är förloradt.

— Vi begifva oss till andra orter; där man måhända är mera villig än här att lyssna till förnuftets röst och där man mera ömmar för fosterlandets nöd.

— Hvar finns väl en sådan ort? Jag kan vara glad, om jag icke råkar i fogdarnas händer, blir på fångkärra forslad till Stockholm för att dela deras öde, hvilka ljöto sitt oskyldiga blod på hufvudstadens torg.

— Men hvad ämnar du då företaga, min son?

— Jag ämnar färdas närmaste vägen till Norge för at komma till en hamn, där jag kan utskeppa mig till Frankrike. Väl ditkommen, går jag i fransk krigstjänst och hoppas, att en fiendes svärd eller lans snart skall göra ett slut på mitt numera så onyttiga och sorgliga lif.

— Jag menar dock, att det ädla mål, för hvilket du hittils verkat, är så stort, så skönt och härligt, att det väl förtjänar, at du för dess vinnande utstår hvarje fara, som du kan möta på den väg, där du eftersträfvar det. Försynen låter stundom människans företag börja med motgångar för att sedermera, när hans stund är inne, låta framgången och segern blifva så mycket större.

— Du menar således, att jag bör göra ännu ett försök?

— Jag menar detta.

— Men tror du då icke, gode pater, att den folkmassa, från hvilken jag nyss med knapp nöd och endast genom din rådlighet undkom, skall utsända budbärare åt alla håll för att öfverallt i socknarna berätta hvad som skett och uppmana folket att icke lyssna till mina ord?

— Låt så vara! Det bör icke afskräcka oss. Förr eller senare komma väl tidenderna om Stockholms blodbad hit genom andra budbärare än ni, herr Gustaf. Om de vägrat att tro eder, skola de väl slutligen öfvertygas, när den ene efter den andre anländer från Stockholm och bekräftar edra ord, att Kristians blodsdomar gälla icke allenast adeln, utan jämväl rikets allmoge. Då skola de lyssna till edra ord, välja eder till anförare och börja befrielsens heliga verk.

— Nå, däri ligger någon sanning, min vän. Jag vill ännu en gång lyda dig, ännu en gång uppträda inför allmogen, men sedan icke mera. Vilja de då icke gripa verket an, utan förhärda fortfarande sina hjärtan, så lämnar jag riket för att aldrig mer återse det. Du får stanna kvar för att sälja min gård och förvandla all min egendom till reda penningar, med hvilka du kommer efter till det land, där jag då vistas.

— Jag hoppas, att du icke skall behöfva fly från ditt fädernesland... Nu är emellertid viktigaste frågan för ögonblisket den, hvar du kall vistas under närmaste tiden...

— Ännu har jag en och annan vän, hvilken icke lärer förneka mig härbärge.

— Nåväl... låtom oss uppsöka en af dessa!... Mod nu... och tålamod! Allt skall gå väl.

Efter en stunds hvila och intagandet af en måltid, bröto de upp och redo vidare, följande de mindre vägarna och undvikande så vidt möjligt mer befolkade bygder. En och annan gång vågade sig Gustaf fram till byar, om hvilka han visste, att där eller i deras närhet bodde någon af hans vänner från forna tider. På ett och annat ställe blef han väl mottagen och frikostigt befordrad till pärmast boende vän. Och den i hans följe varande lille munken åtnjöt samma fördelar. Hvarhälst han sålunda uppehöll sig, sökte han intressera sin värd för någon kraftig gärning till fosterlandets räddning, men han stötte alltid och öfverallt mot vännernas belåtenhet med för handen varande förhållanden, ty ingen af dem hade ännu lidit synnerligen mycket, oftast icke ens något af kung Kristians och hans danskars blodiga framfärd i riket.

— Du har nog rätt, frände, var det bästa svar, han någonstädes fick, du har visserligen rätt, men om du och jag förhålla oss stilla, så går stormen öfver våra hufvud utan att skada oss, och efter storm kommer vindstilla. Jag och de mina lefva här ett lugnt och lyckligt lif. Hvarför skulle jag kasta mig in i äfventyr, hvilkas följder ingen människa kan beräkna?

Mot sådan dåsighet, mot så inrotad likgiltighet för fosterlandet förmådde Gustafs ord ingenting, huru vältalig han än var. Men de vänner, till hvilka han sålunda vände sig, gjorde sig en ära af att i tid och otid skryta af den fasthet, med hvilken de mötte "upprorsmakaren", och enär de icke försummade att ställa sig in med de danska fogdarna och deras häjdukar genom att omtala Gustaf Erikssons uppmaningar till uppror, så blef häraf en naturlig följd, att Gustafs namn väckte fogdarnas uppmärksamhet och att man började med all ifver spana efter honom för att göra honom oskadlig d. v. s. taga hans lif. Så tiodubblades de faror, som omgåfvo den olycklige unge frihetshjälten. Historien har bevarat många af de äfventyr och faror, Gustaf Wasa fick under sina irrfärder upplefva. Det vore onödigt att här upprepa berättelser, hvilka våra läsare hafva mången gång inhämtat i historiska läroböcker, folkskolelsböcker och andra undervisnings- eller nöjesskrifter. Hurusom en hustru räddade honom genom att... just då de danska spanarne trädde in i stugan... gifva honom ett kraftigt slag på ryggen med bröd-spadan och tillryta honom några hårda ord för hans lättja, detta är allom bekant.

Ej mindre känd är följande tilldragelse. En vän hade... för att kunna obemärkt forsla honom vidare... bäddat honom in i ett hölass. Under färden möttes några på spaning varande danska knektar, hvilka med sina spjut undersökte lasset. Då de stucko hit och dit bland höet, blef äfven Gustaf träffad, men då han icke lät höra något ljud af smärta, fick vagnen passera. Emellertid började blod rinna från såret och droppa ner på vägen. Så snart körsvennen märkte detta, steg han af och sårade sin häst i ena foten, så att blodflöde uppkom. Den danskar, han mötte, lato åtnöja sig med förklaringen, att blodfläckarna kommo från hästen.

Men okändt är det äfventyr, som vi ärna skildra i nästa kapitel och som vi ingenstädes återfunnit i något historiskt arbete, utan hafva hämtat från en handskrifven samling af berättelser från i fråga varande tid.

VIII.

Gustaf påträffar en gammal bekant.

Den flyende ädlingen hade, som vi erinra oss, blifvit af en viss trolös tjänare bröfvad den väska, i hvilken han förvarade hufvuddelen af de penningemedel och dyrbarheter, som han medförde på färden. Visserligen hade han ännu kunnat uppehålla sig genom det mindre belopp, som han vid detta tillfälle bar hos sig i sina kläder, men utgifterna hade varit stora och han såg med fruktan till mötes den dag, då han skulle stå utan penningemedel.

Patern, som visserligen numera icke färdades i hans sällskap, men dock höll sig bakom honom på alla hans vägar samt med honom sammanträffade vid hvarje nattkvarter, ägde icke heller någon riklig tillgång på denna världens goda. Visserligen hade han här och där i en stuga eller bondgård förtjänat en mer eller mindre god och riklig matsäck genom att bikta dess invånare och gifva dem andliga råd. Men hans inkomster af detta slag utgjordes endast af matvaror, hvilka han broderligt om aftonen delade med sin vän. Penningar bekom han sällan eller aldrig.

En morgon, då de bröto upp, sände Gustaf sin vän munken i förväg. Detta kan icke betecknas annorlunda än såsom en mycket klok anordning, ty genom den förposttjänst, som Inhonestus sålunda utförde, tillförsäkrades Gustaf att genast blifva underrättad om hotande faror. Mer än en gång hade sålunda patern skyndat tillbaka till sin vän och meddelat honom, att ett band danska knektar eller en hop beväpnad allmoge kom dragande dem till mötes. I god tid underrättad, kunde Gutaf lätt söka upp bivägar, dölja sig i skogen eller på annat sätt vara ur sikte, när fienden passerade.

Vanligen dröjde han en god stund, stundom flera timmar, innan patern vände om för att möta Gustaf, men denna gång dröjde därmed endast några få minuter, och dessutom kom han framrusande så snabbt, hans häst förmådde "sluka vägen". Redan på afstånd lät han honom genom ifriga och afvärjande åtbörder Gustaf förstå, att denne borde stanna.

— Hvad är det pater? ropade ädlingen honom till mötes.

— De komma, ropade munken till svar. De äro snart här.

— Hvilka komma?... Hvilka äro snart här?

— En trupp af minst hundra danska ryttare.

— Väpnadt folk?

— Oh, ja!... Deras stålrustningar och lanspetsar glimra i solskenet... Hvad befaller ni, herr Gustaf?

— Hvad jag befaller!... Har jag väl rätt att befalla öfver någon? Allra minst öfver dig, min trogne vän!...

— Intet prat nu, herre!... In i skogen!.. Fort!

Rådet att gömma sig i skogen var visserligen godt, men skogsbrynet bestod af tätt växande buskar och det drog om en stund, innan denna lefvande mur blef genom bruten. Den sista blick patern kastade utåt längs efter vägen, innan han följde Gustaf i spåren, öfvertygade honom, att de fruktade ryttarne ännu icke uppnått den krökning af vägen, från hvilken våra vänner skulle blifvit synbara för dem.

Naturligt stego båda af sina gångare, så snart de kommo in i skogens skyddande område. Hästarna blefvo bundna längre in bland träden. Själfva återvände deras ryttare till skogsbrynet, hvarest de i skydd af buskaget ville taga den analkande kavalkaden i skärskådande. Efter några minuter började ett snabbt tilltagande ljud af mot den hårda vägen stampande hästhofvar höras.

— De rida fort, de skälmarne, hviskade munken.

— Kanske de hafva sett oss... En eller annan af dem utskickad förpost kan hafva från någon plats i skogsbrynet iakttagit, att vi gömde oss här...

— Det är möjligt och i den händelsen sitta de väl af här i närheten. Men för oss är därmed icke någon allvarlig fara förenad. Inne i skogen finnas så många gömställen, att vi visserligen skola med framgång dölja oss där...

— Men hästarne!?

— Ja, det blir svårare... Men tyst! Nu äro de alldeles inpå oss. Att döma af bullret månde det vara minst några hundra.

— Så synes mig ock...

Våra vänner behöfde icke länge sväfva i okunnighet om någonting rörande denna skara, ty dess främsta leder började nu visa sig. Att truppen var dansk, därom var icke rum förtvifvel, ty tungomålet röjde dem.

Emellertid blef det tydligt, att danskarne icke sett våra vänner, ty de stannade icke, utan fortsatte sitt framtågande. Plötsligt lät Gutaf höra ett utrop så högt, att han endast hade slamrandet och dånet af rytteriets hästhofvar att tacka för, att det icke röjde deras närvaro.

— Hvad nu?... Hvad är det? hviskade munken.

— Ah!... Där är han... där är den eländige skurken.

— Hvilken skurk?... Hvem?

— Han, som bestal mig... drängen, som berövade mig min väska...

— Alltså Mårten...?

— Just han!... Se, han rider därborta... Och min väska, min egen dyrbara väska har han hängande på sadelknappen... Vid Gud i himmelen! Detta är mera än jag förmår att se utan att försöka återfå min egendom.

Gustaf sprang upp och skulle utan tvifvel hafva begått den oförsiktigheten att störta fram på vägen, om icke patern hade häjdat honom med utropet:

— Du rusar i fördärfvet, min son.

— Men jag vill återtaga min egendom...

— Vi skola återtaga den.

— Och jag vill piska upp den skändlige skurken...

— Vi skola piska upp honom.

— Och jag vill... men nu äro de redan för långt borta. Det är er skull, pater. Jag förlåter eder det aldrig någonsin, så länge jag lefver och andas på jorden.

— Då du får höra mina skäl, min son, skall du genast finna, att jag menat väl och har rätt.

— Låt höra då! yttrade Gustaf resigneradt, nästan likgiltigt.

— Om jag låtit er rusa fram, skulle i bästa fall skurken genast blifvit er varse, sporrat sin häst och försvunnit samt befunnit sig milslång väg härifrån, innan ni ens hunnit återvända in i skogen här och sadla er häst...

— Och i värsta fall...?

— Skulle danskarne tagit er till fånga!... Ni glömmer, att den trupp, vi nyss sågo, sannolikt är ute på spaning efter er.

— Återigen har du rätt, pater... Alltid uppfattar du verkliga ställningen med alla dess biomständigheter på ett underbart snabbt och skarpsinnigt sätt... Men i alla händelser är det tålamodspröfvande att se inför sina ögon en karl, af hvilken man blifvit nedrigt bestulen, och vara nödsakad att tiga och förblifva overksam, medan han förer bytet i säkerhet.

— Den säkerheten skall icke blifva långvarig.

— Huru?... Hvad menar ni, pater?

— Åh!... Vi följa väl efter dem. Kanske finna vi något tillfälle att bemäktiga oss både Mårten och skatten.

Mot detta förslag kunde Gustaf så mycket mindre göra någon invändning, som det öfverensstämde med hans egna önskningar. Sedan detta beslut blifvit fattadt dröjde det naturligtvis icke länge, förrän våra vänner befunno sig på väg. Och en lycka var, att den danska trupp, efter hvilken de följde, red helt sakta framåt och således icke var svår att upphinna. Dck var det naturligtvis icke deras mening att sluta sig till danskarna. Det hade varit rätta sättet att hoppa ur askan i elden, då ju den manstarka truppen var ute för att fånga just Gustaf själf.

Vid de redo framåt, märkte de omsider efter en timmes färd, att de sista ledernas män i den danska truppen ofta vände sig om och blickade tillbaka.

— De hafva sett oss, yttrade patern.

— Jag fruktar det. Men den omständigheten får icke afskräkla oss från att följa dem. Besinna, hvad som stå på spel. Nätan allt hvad jag äger utom fädernegården.

— Se!... Hela truppen stannar!... Officerarne befinna sig nu framför de sista leden. Alla speja hitåt... Herr Gustaf... De ana hvem ni är ... Stanna här och låt mig rida ensam i förväg!... Låtom oss låtsa, att vi taga afsked af hvarandra!... Se här min hand... Vänd om och rid åt motsatt håll!... När de försvunnit ur sikte, kan ni fortsätta färden och laga så, att ni alltjämt har mig och icke dem inom synhåll! Jag skall visserligen följa efter dem och på detta sätt visa er vägen.

Rådet var godt. Det kunde Gustaf icke förneka. Han låtsade taga afsked af munken och de redo åt motsatta håll. Men han kunde icke neka sig att emellanåt vända hufvudet tillbaka. Med tillfredsställelse iakttog han, att truppen återtagit sin marsch och att hans hederlige vän munken sakta följde efter dem på vederbörligt afstånd. Sedan han afvaktat det ögonblick, då den danska styrkan försvunnit ur sikte, men patern ännu befann sig inom synhåll, fortsatte han sin ridt, bemödande sig om att alltjämt bibehålla samma afstånd från honom.

I denna ordning fortgick färden under åtskilliga timmar. Gustaf började redan känna sig trött och längta efter både hvila och en god måltid.

Då varseblef han, hurusom hans vän munken stannade och under några minuter höll stilla samt tycktes med uppmärksamhet iakttaga någonting, som tilldrog sig framför honom. Hvad det nu var, därom kunde han naturligtvis icke med visshet dömma, men det visade sig sedermera, att han träffade sanningen, då han tänke och vid sig själf sade:

— Nu hafva de stannat för att söka kvarter öfver natten.

Gustaf hade stannat så snart han varseblef, att munken gjorde halt. Men då han nu såg denne hedersman, vända och komma honom till mötes, skyndade han framåt. Efter några minuter sammanträffade de.

— Nå? utropade Gustaf. Hvad har ni att förkunna, min käre vän? Ni har väl icke förlorat dem ur sikte?

— På sitt sätt har jag detta gjort, ty de försvunno alla inne i en gård... jag förmodar en gästgifvaregård.

— Ack, käre pater Inhonestus, ni skulle icke lämnat gården ur sikte. Kanske ämnade de endast rasta där några minuter och hafva redan färdats vidare.

Ingalunda! Hästarna blefvo afsadlade och installerade i en lada. Alla tecken utvisade, att de ämna tillbringa natten därstädes. Kvällen är snart inne. Mårten är för närvarande icke rådande. Jag är öfvertygad, att de icke kunna eller ämna bryta upp förr än i morgon.

— Nåväl... Gud gifve att det måtte förhålla sig så!... Men hvad skola vi nu företaga oss?

— Naturligtvis begifva vi oss närmare deras kvarter för att blifva i tillfälle att någonting företaga.

— Framåt då!

— Rätt så!... I närheten af gästgifvaregården ligger en liten skogsdunge. Jag hoppas att vi må kunna dölja oss där, till dess det blir tid att handla. Från detta vårt gömställe kan jag närma mig gården och taga ställningen i betraktande, sedan mörkret verkligen inbrutit... Var nu emellertid vid godt mod! Allt skall gå bra!

De började nu färdas framåt och närmade sig alltmera den i fråga varande gården, men då denna kom i sikte, drogo de från vägen in i den af patern omförmälda skogsdungen. Dock fördjupade de sig icke längre in i denna, än att gården var inom synhåll. Dolda bakom några buskar, gjorde de sina iakttagelser och sågo då de danska ryttarne, och bland dem äfven Mårten, vattna sina hästar i en förbirinnande bäck, hvarefter och sedan djuren ånyo blifvit insatta i ladan, somliga af dem försvunno i värdshusets inre, medan andra ännu en stund kvarstannade på gården i små samtalande grupper. Men hvad de icke kunde se och således sväfvade i okunnighet om, det var, att Mårten och med honom fyra danska knektar en stund senare trädde ut ur huset på den motsatta och från våra vänners gömställe vända sidan samt att de begåfvo sig bort från värdshusgården. De kunde så mycket mindre iakttagas af våra vänner, som de följde en stig, hvilken af mellanliggande små höjder bortskymdes af deras blickar.

Hvad gällde deras färd och hvarthän ämnade de sig?... Hade de upptäckt eller... rättare sagdt... hade Mårten upptäckt, att han var förföljd och lyckats utspionera, hvar hans fiender lågo gömda? Voro de nu på väg... han och hans stallbröder att öfverraska dem i deras tillflyktsort?

(Forts.)

En vacker och nyttig present.

EXTRA FINT

Brefpapper och kuvär

24 ark och 24 kuvär med läskpapper i elegant kartong, sändes *portofritt* till envar för endast.. 40c

Scandia Novelty Company
46 Union Block, St. Paul, Minn.

Canadas Nordvest.

HOMESTEAD-LAGEN.

Alla sectioner med jämna nummer af Kronolanden i Manitoba och Nordvest Territorierna, undantagandes 8 och 26, hvilka ej äro upplåtna för homestead eller reserverade som ved-lotter för settlarne eller för andra ändamål, kunna upptagas som homestead af hvilken person som helst, som är ensam hufvud för en familj, samt hvarje mansperson, som fyllt 18 år, till storleken af en kvartsection å 160 acres, mer eller mindre.

Anmälan för tillträde.

Anmälan göres personligen på landkontoret i det distrikt, där landet är beläget, eller om homestead-tagaren så önskar, må han på begäran hos "The Minister of the Interior, Ottawa", "Commissioner of Immigration, Winnipeg", eller till det respektiva lokala landkontoret erhålla rättighet att låta ett ombud uttaga tillträdesbeviset för honom. En afgift af $10.00 erlägges för tillträde.

Homestead Skyldigheter.

Under den nuvarande homestead-lagen skola skyldigheterna fullbordas på följande sätt, nämligen: —

1) Genom att minst sex månader bygga och bo på landet hvarje år under en termin af minst tre år.

2) Om fadern (eller modern om mannen är död) till en person som är berättigad att upptaga homestead, bor på en farm i grannskapet af det homestead, som af sådan person upptagits, uppfylles fastskyldigheten under den tiden före patentets erhållande af sådan person genom att vara bosatt hos sin fader och moder.

3) Om en nybyggare har erhållit patent på sitt första homestead, eller Certificat för utförandet af sådant patent attesterat af i den ordning, som föreskrifves i Dominion Lands Act, samt erhållit tillstånd för ett andra homestead, uppfylles skyldigheten under tiden före patentets erhållande genom att vara bosatt på sitt första homestead.

4) Om nybyggaren har sin permanenta bostad på farm, som äges af honom i grannskapet af hans homestead, uppfylles bofastskyldigheten genom att vara bosatt uppå nämnda farm.

"Grannskap" i det föregående menas antingen samma township eller ett därmed sammanhängande.

Homesteadtagare, som vilja tillgodogöra sig förmånerna af bestämmelserna 2, 3 och 4, måste odla minst 30 acres eller hålla 20 kreatur jämte erforderliga stallbyggnader, samt dessutom hafva 80 acres ordentligt inhägnade.

Hvarje homesteadtagare, som brister i att fullgöra homesteadlagens skyldigheter, riskerar att få sitt homestead annullerat och öppnat för nytt tillträde.

Begäran om patent

kan inlämnas vid slutet af de tre åren till den lokala landagenten, underagenten eller homestead-inspektören. Innan denna begäran insändes, måste settlaren gifva sex månaders skriftlig notis till "the Commissioner of Dominion Lands", Ottawa, att han ämnar uttaga patent.

Underrättelser.

Nyanlända invandrare erhålla på immigrantkontoret i Winnipeg eller Dominion Land kontoret i Manitoba och Nordväst Territorierna underrättelser om det land, som är öppet för tillträde, och från tjänstemännen kostnadsfria råd och upplysningar samt hjälp för att tillförsäkra sig ett passande stycke land; samt klara underrättelser med afseende på land, skogs-, kol- och minerallagarna såväl som kronolanden i järnvägsbältet i British Columbia, erhållas på begäran hos "The Secretary of the Department of the Interior", Ottawa, "The Commissioner of Immigration", Winnipeg, Man., eller till någon Dominion Lands agent i Manitoba.

W. W. Corry,
Vice Inrikesminister.

N. B. — Utom dessa frihemman, till hvilka ofvanstående förordning hänför, finnas tusentals acres af bördigt land tillgängligt för arrende eller köp från järnvägarna eller andra firmor.